

Uzņēmēja Diena

sleja

Par zāļu drošuma pārbaudi

Inese Erdmane*

JAU no nākamā gada 9. februāra Latvijā, tāpat kā vairāk nekā 30 citās Eiropas valstīs, jāsāk darboties jaunai zāļu drošuma pārbaudes jeb verifikācijas sistēmai. Taču Latvijā vēl joprojām nav ne stingras valsts institūciju nostājas viltotu zāļu risku novēršanā pacientiem, ne arī pilnīgi skaidru sistēmas darbības nosacījumu.

Jaunā zāļu drošuma pārbaudes sistēma būs ļoti nozīmīgs ieguvums tieši pacientiem, jo apstiprinās, ka ikviens verificētais zāļu iepakojums ir oriģināls, pārbaudīts un drošs.

Zāļu ražotāji jau ražošanas procesā marķēs katru zāļu iepakojumu ar unikālu tā dēvēto QR kodu. Informācija par kodiem tiks uzkrāta Eiropas kopējā datubāzē. Visā ceļā no ražotāja līdz patērētājam zāļu kods tiks pārbaudīts, līdz pēdējais posms – aptieka vai ārstniecības iestāde – zāles verificēs un nodos vai izlietos pacientam. Verifikācijas brīdī unikālais kods no Eiropas kopējās datubāzes tiks dzēsts un, piemēram, viltota zāļu paciņa ar nokopētu kodu tiks nekavējoties atpazīta un apturēta. Zāļu drošuma pārbaudes sistēma sākotnēji attieksies uz visām receptu zālēm un omeprazolu, taču dalībvalstīm nav aizliegts zāļu sarakstu papildināt.

Zāļu drošuma garantants būs stingra katra zāļu iepakojuma ceļa kontrole no ražotāja konveijera līdz pat pacienta rokām. Tādēļ pēdējā pārbaude būtu jāveic maksimāli tuvu zāļu patērētājam. Tas jādara vai nu aptiekās pārdošanas brīdī, vai ārstniecības iestādē, kur zāles tiks izlietotas pacientiem. Pārbaudes process ir ļoti ātrs un vienkāršs, pie neliela zāļu apgrozījuma tam nebūs vajadzīga īpaša tehnika. Aptiekās un ārstniecības iestādēs, kur ir

liels zāļu apgrozījums, verifikāciju varēs veikt ar skeneriem vai mobilo telefonu lietotnēm.

Diemžēl pašlaik veids, kā Veselības ministrija (VM) plāno īstenot Eiropas Savienības regulu par zāļu verifikāciju, nesasnies galveno mērķi – novērst riskus, ka līdz pacientiem nokļūst nelegāli un nedroši medikamenti. VM iesaka veidot ļoti plašu izņēmumu loku un paredzēt, ka zāļu pārbaudi lielākoties veiks lieltirgotāji pirms zāļu nogādes ārstniecības iestādēm. Rezultātā zāļu verifikāciju Latvijā veiktu 1054 iestādes (aptiekas, slimnīcas, ambulatorās ārstniecības iestādes), bet neveiktu – 2677 iestādes (ģimenes un citu ārstu prakses, sociālās aprūpes iestādes, zobārsti, vetārsti, cietumi, optometriisti u. c.). Tādā gadījumā zāļu paciņa vairs nebūs pilnībā izsekojama un pastāv risks, ka pacienti varēs saņemt nelegālas un nedrošas zāles.

Mēs nedrīkstam kļūt par viltoto zāļu lielvalsti caurumainas kontroles sistēmas dēļ

Jāuzsver, ka nesen saņēmajām informāciju no Nīderlandes, ka oficiālā zāļu pārdošanas ķēdē ir konstatētas viltotas zāles. Turklāt vidēji Eiropā ik dienu tiek konstatēti viens viltotu zāļu gadījums legālā piegādes ķēdē, un viltotas tiek visdažādākās zāles, pat vakcīnas. Mēs esam kopējā Eiropas tirgū, un viltotām zālēm nav robežu. Mēs nedrīkstam kļūt par viltoto zāļu lielvalsti caurumainas kontroles sistēmas dēļ.

Latvijas Zāļu verifikācijas organizācija arī aicina zāļu drošuma pārbaudes sistēmas potenciālos lietotājus aizpildīt un iesniegt pieteikumu par pieslēgšanos sistēmai. Laika nav daudz! ●
*Latvijas Zāļu verifikācijas organizācijas valdes locekle

Rubrikā Uzņēmēja sleja ikvienam uzņēmējam un uzņēmuma vadītājam ir iespēja paust savu viedokli par notiekošo ekonomikas un finanšu jomā valstī, pastāstīt par aktualitātēm un sasniegumiem pārstāvētajā nozarē un uzņēmumā. Rakstiet:

✉ magda.riekstina@dienasmediji.lv

Sāk zaudēt pircēju in

Tehnoloģiskā sektora akcijas investoriem vairs nav t

Mārtiņš Apinis

NEMITĪGI augošais lietotāju skaits un iespēja nākt klajā ar jaunievedumiem daudz biežāk nekā citās ekonomikas nozarēs pēdējos gados tehnoloģiskā sektora uzņēmumus padarīja par īstu finanšu Eldorado.

Šogad arī tajā laikā, kad daudzu tā saukto vecās ekonomikas uzņēmumu akcijas biržās jau bija uzsākušas cenu lejupslīdi, tehnoloģiju uzņēmumi vēl baudīja investoru uzticību un to vērtspapīru tirgus vērtība piedzīvoja kāpumu, tomēr arī šis segments vairs nebauda tādu labvēlību kā senāk un arī tā akciju cenas biržās pamazām slīd lejup.

Komentējot pēdējo pāris mēnešu norises biržā, *Swedbank* Finanšu tirgus daļas investīciju jomas vadītājs Jānis Sprīngis zina teikt, ka kopš šī gada septembra beigām līdz 21. novembrim ASV tehnoloģiju sektora biržā tirgotā fonda *Technology Select Sector SPDR Fund* vērtība ir samazinājusies par vairāk nekā 14%. Šis fonds ietver tādas akcijas kā *Apple*, *Microsoft*, *Intel* un *IBM*.

Komunikācijas pakalpojumu sektorā arī vērojams kritums – no šī sektora, piemēram, *Facebook*, kas parasti arī tiek uzskatīts par tehnoloģiju uzņēmumu, akciju vērtība no to augstākās vērtības 25. jūlijā līdz 21. novembrim samazinājusies par vairāk nekā 38%. Vēl no tehnoloģiju sektora var minēt *S&P 500 Semiconductors & Semiconductor Equipment Index* mikročipu kompāniju indeksu, kura vērtība arī kopš septembra beigām līdz 21. novembrim samazinājusies par vairāk nekā 16%.

Grūtāk augt

Pēc J. Sprīnga domām, iepriekš minētais tehnoloģiju kompāniju akciju cenu kritums izskaidrojams ar vairākiem faktoriem. «ASV ekonomikā pēdējos ceturkšņos esam redzējuši straujākos pēdējā laika pieauguma tempus – visticamāk, ka nāmajos ceturkšņos izaugsmes tempi jau būs zemāki un tirgus jau tagad cenās atspoguļo nākotnē sagaidāmo. Ir jāmin arī tas, ka tehnoloģiju sektora kompāniju akcijas pēdējos gados bija piedzīvojušas lielu kāpumu, tāpēc augst no sasniegtās augstās bāzes jau kļūst grūtāk,» situāciju izklāsta *Swedbank* speciālists.

Eksperts atgādina, ka nozares kāpumu pozitīvi ietek-

Dinamika

Pasaules lielāko tehnoloģiju kompāniju akciju cenu izmaiņas pēdējos trīs mēnešos

- **Apple:** minus 19,6%
- **Alphabet:** minus 15,6%
- **Amazon.com:** minus 18%
- **Microsoft:** minus 2,8%
- **Facebook:** minus 23,1%

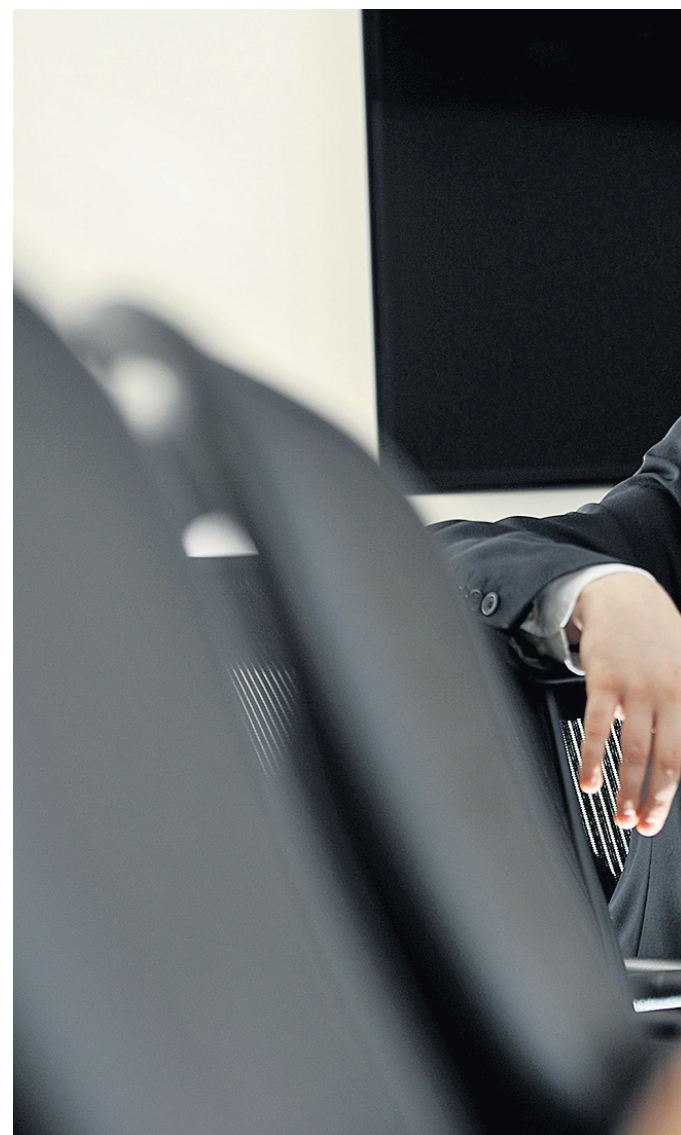
Iespējams, ka nākotnē tehnoloģiju kompānijām būs jāvelta lielāki resursi tam, lai risinātu tādas problēmas kā viltus ziņu izplatīšanās, personu privātuma pārkāpumi, personas datu nepietiekama aizsardzība
Avots: Yahoo Finance, 26. novembra dati

mēja tādu tehnoloģiju kā viedtālrunu attīstība, jo «tehnoloģijas cita citu papildina, un tā, piemēram, viedtālrunu attīstība pozitīvi ietekmējusi arī *Facebook* un citu kompāniju, kuras ir *Apple* ekosistēmā, attīstību». *Apple* uzņēmuma vērtība pat pēdējos piecos gados vien pieaugusi par vairāk nekā 120%. Proti, milzīgs uzņēmums kļuvis vēl lielāks, skaidro finanšu tirgus eksperts. Viņaprāt, vēl ir vērts ņemt vērā ieguldītāju noskaņojumu, kas pēdējā laikā kļuvis piesardzīgāks. Piemēram, jau minēto *Facebook* akciju lielais kritums nav saistīts tikai ar ekonomiku vai tikai ar tehnoloģiju sektoru, bet gan arī ar pašā kompānijā notiekošo. «Personas datu drošības skandāli un nepatiesu ziņu rotēšana šajā sociālajā platformā, protams, rada investoros bažas par šīs sociālās platformas darbību. Iespējams, ka ilgtermiņā pieaugs valsts iesaiste tehnoloģiskā sektora regulēšanā, lai novērstu dažādas problēmas, kas, kā redzam, atklājušās pēdējos gados,» spriež J. Sprīngis.

Ietekmes faktori

«Ja raugāties nākotnē, tad starp pozitīvajiem faktoriem, kas varētu ietekmēt tehnoloģiskā sektora kompāniju akciju sniegumu, jāmin ASV prezidenta Donalda Trampa budžeta politika, kas ir samērā stimulējoša un pat var radīt ekonomikas pārkāršanu,» uzskata *Swedbank* speciālists un atgādina, ka tehnoloģiju kompāniju sektors akciju tirgos ir bijis viens no lielākajiem labuma guvējiem jeb lītuāciju izklāsta *Swedbank* speciālists.

Eksperts atgādina, ka nozares kāpumu pozitīvi ietek-

▲ JA tehnoloģiju kompāniju akciju cenas nākotnē kritīsies, tas izvērtas *Swedbank* Finanšu tirgus daļas investīciju jomas vadītājs J

Tirdzniecības attiecību pasliktināšanās starp ASV un Ķīnu pastāvīgi ir mediju virsrakstos. Eduardas Petrulis

tehnoloģiju sektors ir guvis labumu no ekonomikas izaugsmes – šī sektora kompāniju peļņas rādītāji ASV piedzīvojuši būtisku kāpumu pēdējos gados. Ja kompāniju rezultāti būs spēcīgi, tas var pozitīvi ietekmēt šo akciju cenu sniegumu biržā.

Savukārt, raugoties uz negatīvajiem faktoriem, kas rada riskus tehnoloģiju sektora kompāniju akciju sniegumam, pēc J. Sprīnga domām, jāmin potenciālā ekonomi-

kas datu pavājināšanās un ekonomikas izaugsmes tempu bremzēšanās. Viņaprāt, tehnoloģiju kompāniju peļņspēju nākotnē varētu ietekmēt potenciālā regulēšana no valsts puses – iespējams, ka nākotnē tehnoloģiju kompānijām būs jāvelta lielāki resursi tam, lai risinātu tādas problēmas kā viltus ziņu izplatīšanās, personu privātuma pārkāpumi un personas datu nepietiekama aizsardzība. «Protams, ja viss tirgus kopumā kritīs, tad arī tehnoloģiju kompāniju akciju cenas var turpināt samazināties. Ekonomiku attīstība laika gaitā ir cikliska. Ap ekonomikas izaugsmes ilgtermiņa tendencēm (piemēram, produktivitātes pieaugums, tehnoloģiju attīstība, kapitāla uzkrāšana) īsākos termiņos notiek cikliskās svārstības, kuras ietekmē ekonomikas dalībnieku noskaņojuma izmaiņas un, piemēram, arī tādi faktori kā kredītēšanas cikli vai kompāniju peļņas rādītāju cikli,» norāda *Swedbank* eksperts. Viņaprāt, neskatoties uz īsāka termiņa, jāmin potenciālā ekonomi-